služební přísahu, jest mu přísahu předčítati (§ 100 bod 1. a 2. al. 3 branných předpisů I. díl) a poznamenati v odvodním protokolu výkon tento. Výkon tento má dle nař. dv. kanceláře ze dne 10. července 1832, č. 570 tytéž zákonné následky, jako by měla vojenská služební přísaha jinak skutečně složená.

Vedle vojenské služební přísahy uloženy jsou určitým kategoriím vojenských osob zvláštní úřední povinnosti, jichž plnění slibuje se zvláštní úřední přísahou na základě zvláštních předpisů; přísaha tato nedotýká se nijak složené vojenské (zeměbranecké) přísahy služební a její právní účinnosti. Porušení vojenské služební přísahy není deliktem křivé přísahy dle § 199 všeob. zák. trest. a dle § 504 a voj. zák. trest., nýbrž zakládá dle způsobu porušení povinnosti zvláštní vojenský zločin nebo přečin a trestá se pak dle ustanovení §§ 142—303 vojen. trest. zák.

## Přísaha křivá a křivá výpověď.

I. Pojem.

Rakouský tr. z. nezná jako právo obecné a zákony novější a též rakouská osnova zvláštní zločin křivé přísahy a křivé výpovědi. Soudní křivá přísaha a soudní křivá výpověď jsou jen zvláštním druhem podvodu a musí tudíž vedle zvláštních známek vykazovati i povšechné náležitosti podvodu, zejména tedy úmysl škodu způsobiti. § 199 tr. z., § 504 voj. tr. z., § 282 tr. z. pro Bosnu a Hercegovinu ustanovují, že jsou-li zde podmínky § 197 [pojem podvodu], stává se podvod již z povahy skutku zločinem, když se někdo ve vlastní věci u soudu ke křivé přísaze nabízí neb skutečně křivě přísahá neb když se někdo uchází o křivou výpověď před soudem neb křivá výpověď soudně byla nabízena neb učiněna, byť i v ní nebylo zároveň zahrnuto nabízení neb složení přísahy.

II. Skutkové náležitosti křivé přísahy.

1. Třeba je přísahy t. j. slavnostního dotvrzení pravdy dovoláváním se božství a s použitím slov přísaha, přísahati. Forma tato byla předepsána zák. ze dne 3. května 1868, č. 33 ř. z. (zachovaný v platnosti čl. XL. uv. z. k novému s. ř.), při čemž zachovati sluší formality různé dle různosti vyznání přísahajícího. Opomenutím těchto formalit nevylučuje se však pojem přísahy a tudíž ani přísahy křivé; zejména je tu přísaha pokud se týče přísaha křivá, užito-li bylo formalit předepsaných pro jiné vyznání, než ke kterému přísahající náleží. Pokud se zákon spokojuje u členů určitých společností náboženských, jimž přísahu náboženství jich nedovoluje (n. př. u Menonitů) pouhým rukou dáním (dv. d. ze dne 10. ledna 1816, č. 1201 sb. z. s. a zák. ze dne 3. května 1868, č. 33 ř. z.), je toto dotvrzení pravdy rukou dáním rovno přísaze. Neplatí to však též o rukou dání, jímž se soudce v řízení přestupkovém spokojí místo přísahy svědecké; toto rukou dání v oboru trestního práva přísaze rovnati nelze. Ježto dále význam přísahy nespočívá toliko v její náboženské povaze, nýbrž především v její povaze státní, nezrušuje se tím trestně právní význam přísahy, nesrovnává-li se přísahající s náboženským pojímáním přísahy. Přísahající musí však býti způsobilým ku přísaze, ježto přísaha složená osobou nezpůsobilou je zmatečná a není tu tudíž přísahy ve smyslu právním. Lhostejno, předchází-li přísaha výpovědi (t. zv. přísaha přislibující), či následuje-li jí (t. zv. přísaha dotvrzující). Odvolání se na přísahu již složenou rovná se složení přísahy v jednotlivém případě (§ 121 tr. ř.).

2. Přísaha musí býti složena *před soudem*, ať již před soudem občanským nebo vojenským (rozh. kas. s. ze dne 12. září 1889 sb. č. 1261), též před soudem důchodkovým, ač obsazen-li ve smyslu § 656 tr. z. důch. (rozh. kas. s. z 16. listopadu 1885, sb č. 848). Soudem však rozuměti sluší soudní úřad, pokud jde o funkce soudcovské, nikoliv však, pokud jde o úkony čistě administrativní (rozh. kas. s. ze dne 28. dubna 1888, sb. č. 1150). K úkonům soudcovským náleží však též soudcovské řízení disciplinární (rozh. kas. s. ze dne 12. listopadu 1883, sb. č. 589), řízení proti pokoutníkům (rozh. kas. s. ze dne 16. února 1889, sb. č. 1248), soudní ověření listiny (rozh. kas. s. ze dne 28. dubna 1888, sb. č. 1150). Soudy rozhodčí sem nenáležejí, vyjímaje rozhodčí soud vídeňské bursy (pat. ze dne 11. července 1854, č. 200 ř. z.).

3. Přísaha musí býti *křivou* t. j. skutkové okolnosti přísahou potvrzené aneb s odvoláním se na přísahu tvrzené musí býti objektivně nepravdivými; jsou-li objektivně pravdivými, nelze o křivé přísaze ani tehdá mluviti, když přísahající pokládá okolnosti objektivně pravdivé za nepravdivé. Ježto tu chybí předmět zločinu, nelze ani o pokusu křivé přísahy mluviti. Nerozhodno, mají li okolnosti přísahou stvrzené právní důležitost, čili nic (rozh. kas. s. ze dne 22. února 1884, sb. č 615).

4. Skutek záleží v tom, že se někdo nabízí ke křivé přísaze aneb že křivě *přísahá*. V tom spočívá známka podvodu totiž uvedení někohe v omyl lstivým jednáním, jímž může byti poškozen — nehledě ani k možnému poškození prav soukromých — státní zájem na konání spravedlnosti (rozh. kas. s. ze dne 4. října 1876, sb. č. 126). Nabídnutí přísahy nastává teprve nastoupením uložené přísahy, ne však již prohlášením v řízení instrukčním někým učiněným, že chce pravdivost výpovědi své přísahou dotvrditi (rozh. kas. s. ze dne 6. září 1886, č. 959 a ze dne 11. července 1891, sb. č 1453).

5. Ke zločinu křivé přísahy žádá se *zlý úmysl*; zákonu našemu je neznáma trestní kulposní křivá přísaha. Přísahající musí si tedy toho býti vědom, že křivě přísahá. Při tom složiti musí přísahu ve smyslu soudu tudíž bez výhrady, dvojsmyslu a mentální reservace. Složí-li tudíž někdo přísahu, počítaje na nedopatření, jež sběhlo se při nepodstatné části formule přísežní (na př. ohledně lhostejného označení místa), složil dle smyslu a podstaty (na čemž jedině záleží) přísahu křivou (rozh. kas. s. ze dne 6. dubna 1883, sb. č. 535). Okolnost, že mezi skutečnostmi do jednotné formule shrnutými a přísežně popřenými byla některá nepravdivou, nevylučuje skutkovou podstatu křivé přísahy (rozh. kas. s. ze dne 22. února 1884, sb. čís. 615). Přísaha oceňovací stane se přísahou křivou, když přísahající nenabyl přesvědčení, že věc nebo služby, o které se jedná, mají hodnotu peněžní jim přičítanou, nýbrž jen přesvědčení to předstírá (rozh. kas. s. ze dne 24. listopadu 1888, sb. č. 1216). Byla-li přísaha složena s dodatkem dle vědomí a upamatování, je křivou, nejen když přísahající o okolnosti, o které tvrdí, že se nestala, positivně nevěděl, nýbrž i tehdá, když sice o okolnosti samé přímo nevěděl, avšak dle stavu věci ani věděti nemohl, že se nepřihodila. Okolnosť, že byl v pochybnosti, má-li věřiti, že se něco přihodilo nebo nepřihodilo, nevylučuje tudíž křivou přísahu (rozh. kas. s. ze dne 6. dubna 1883, sb. č. 535).

III. Křivá výpověď.

Též křivé svědectví před soudem (viz shora) nabídnuté neb učiněné je zločinem podvodu i když v něm není zároveň zahrnuto nabízení neb složení přísahy, předpokládajíc ovšem, že jsou tu povšechné známky podvodu, zvláště úmysl škodu způsobiti t. j. konání spravedlnosti ohrožovati.

1. Svědectvím je též nález a dobrozdání znalecké (rozh. kas. s. ze dne 13. října 1875, sb. č. 83). Svědectví je dle svého pojmu vždy výpověď učiněná osobou různou od osoby obviněného. Je-li tudíž zavedeno vyšetřování pro nějaký delikt proti více osobám, nelze žádnou z nich za svědka pokládati, ať již vypovídají ve svůj prospěch neb neprospěch (rozh. kas. s. ze dne 18. prosince 1886, sb. č. 1014). Rozhoduje však jen, byl-li někdo vyslýchán co svědek neb co obviněný. Byl-li tudíž vinník nevědomky vyslýchán co svědek a vypovídal-li křivě, je vinen zločinem podvodu (rozh. kas. s. ze dne 18. února 1882, sb. č. 421, viz též sb. č. 288, 686, 936). Ku svědectví náleží též výpověď o povšechných otázkách (rozh. kas. s. ze dne 6. září 1886, sb. č. 958). Též křivá výpověď některé z osob jmenovaných v § 152 lit. a) tr. ř., jež se výslovně nevzdaly právního dobrodiní jim příslušejícího je zločinem, poněvadž výpověď taková je sice do formy vadná, poklesek však takový trestnost nevylučuje a nerozhodnost křivé výpovědi pro podstatu skutkovou významu nemá (rozh. kas. s. ze dne 12. července 1883 č. 563). Též výpověď, kterou strana složila v řízení bagatelním co svědek, sluší pokládati, je-li křivou, za soudní křivé svědectví (§ 58 zák. ze dne 27. dubna 1873, č. 66 ř. z.). Křivé svědectví je tu ostatně nejen když skutečnosti se uvádějí, nýbrž dle okolností i když se úmyslně zamlčují (rozh. kas. s. ze dne 18. ledna 1886, sb. č. 872, z 12. září 1892, sb. č. 1564).

2. Skutek záleží:

*a)* v ucházení se o křivé soudní svědectví, k čemuž postačiti může i prostá žádost, by svědek křivě vypovídal (rozh. kas. s. ze dne 6. února 1891, sb. č. 1392). Ucházení se o křivé svědectví je dokonaným zločinem podvodu i když zůstalo bez výsledku aneb když svědectví byvši složeno, nebylo by bývalo mohlo soud v omyl uvésti (rozh. kas. s. ze dne 13. prosince 1884, sb. č. 715);

*b)* v nabízení křivého svědectví;

*c)* ve složení křivého svědectví. V tomto posledním případě *(c)* je zločin dokonán teprve skončením výslechu, až do toho okamžiku je tu jen pokus, jenž se odvoláním výpovědi státi může beztrestným. Vypovídá li tudíž svědek o některé okolnosti křivě a opraví-li se během dalšího výslechu (třebas snad teprve některý pozdější den) nelze jej trestati pro křivé svědectví (rozh. kas. s. ze dne 16. září 1881, sb. č. 367).

*d)* Křivá soudní výpověď musí podobně jako křivá přísaha spočívati ve zlém úmyslu; kulposní křivá přísaha trestnou není.

*e)* Na konec sluší ještě doložiti, že nový soudní řád, platný od 1. ledna 1898, nezná instituce přísah. Na místo nich přijal t. zv. přísežný výslech stran (který již v řízení bagatelním místo měl) avšak přijal jej jakožto průvod subsidiární, který připuštěn býti může jen když jinými průvody určitá sporná okolnost faktická pro spor rozhodná dokázána býti nemůže (§ 371 nn. civ. s. ř.). S křivou výpovědí přísežnou spojuje pak nový civilní řád tytéž trestní následky, jaké v zápětí má křivá

přísaha (§ 377 civ. s. ř.). Vypovídá-li tudíž strana pod přísahou křivě, dopouští se tím rovněž zločinu podvodu dle § 199 lit. *a)* tr. z.

IV. O trestání křivé přísahy a křivé výpovědi viz čl. Podvod.

V. Osnova nového trestního zákona jedná podobně jako novější zákony o křivé přísaze a o nepřísežné křivé výpovědi jako o zvláštních samostatných deliktech a odstraňuje tím nesnáze, jež dle platného práva povstávají při použití povšechných známek podvodu na křivou přísahu a křivou výpověď. Úmyslná křivá přísaha (vyjmouc křivou přísahu manifestační) je zločinem, úmyslná neb zaviněná křivá výpověď před soudem a podobně i zaviněná křivá přísaha je přečinem; zločinem je křivá výpověď jen tehdá, byla-li učiněna v trestní věci v neprospěch obviněného aneb za tím účelem, aby někdo na svém jmění škodu vzal a škoda 1000 zl. přesahuje (§§ 165, 166, 168, 169, 174). Křivé soudní výpovědi je na roveň postavena křivá výpověď učiněná před úřadem, jenž povolán je rozhodovati v záležitostech o sporných nárocích soukromoprávních (§ 167). Křivá výpověď učiněná v jiných záležitostech neb před jinými úřady tresce se co přestupek (§ 432). Křivá soudní výpověď stane se však beztrestnou, když ji vinník odvolá před rozhodnutím o věci, ve které byla učiněna, a dříve, než z ní pošla škoda pro jiného a dále dříve, než křivosť jeho výpovědi vyjde na jevo aneb pátrání po tom proti němu budou zavedena (§ 171).

**Přísaha vyjevovací** čili **manifestační** (juramentum manifestationis, Offenbarungseid).

I. Pojem.

V římském právu bylo věřitelům pozůstalostním, odkazovníkům a fideikomisářům dovoleno žádati na dědici za příčinou zjištění podstaty pozůstalostní, by stav jmění pozůstalostního přísežně dotvrdil, když osoby zmíněné se domnívaly, že zůstavitel více jmění zanechal, než v inventáři bylo uvedeno (Justinian l. 22 § 10 C. de jure del. 6, 30). Tato přísaha byla dále připuštěna, když někdo byl povinen jednotlivé kusy svého jmění vydati, jako ku př. dlužník v řízení exekučním a konkursním. Zavázaný tu přísahal, že jiného jmění, než jím samým udaného ani nenabyl ani nescizil. Podobné předpisy, byť i valně pozměněné, obsahoval josefinský i západohaličský soudní řád a obsahuje je i uv. zák. k novému soudnímu řádu, pokud se týče řád exekuční.

II. Případy manifestace.

*A.* Řízení sporné: Čl. XLII. uv. z. k novému soudnímu řádu dopouští (podobně jako již Josefinský soudní řád v 21. kapitole §§ 219, 220) ve dvou případech toho možnosť, by někdo k žalobě byl rozsudkem odsouzen k vykonání přísahy manifestační.

Případy ty jsou:

1. Když někdo dle předpisů práva občanského (v čemž zahrnut nejen o. z. o., nýbrž i právo obchodní a směnečné, jakož i předpisy soukromoprávní v jiných zákonech obsažené, čl. XXX. uv. z. k s. ř.) je povinen jmění neb dluhy udati. Sem spadá zejmena případ, kde ten, komu pozůstalosť byla odevzdaná, je povinen vydati pozůstalosť zcela neb z části tomu, kdo vykázal žalobu lepší aneb aspoň stejné právo dědické § 823 o. z. o.

2. Když někdo patrně ví o zamlčení neb zatajení jmění nějakého. Žalobce pak jest ten, kdo má soukromoprávní zájem na tom, by jmění neb stav dluhů byl vypátrán.